

GRUDA

Štev. 10.

1930.

Leto VII.

Pazite na ime Schicht in na znamko Jelen!

Vsaki komad Schichtovega terpentinovega mila in vsaki zavitek Schichtovega terpentinovega mila nosi oba navedena znaka, znana po skozi 80 let izkušenem Schichtovem milu. Schichtovo terpentinovo milo daje bogato in mehko peno, čisti hitro in štedljivo Vaše drago perilo. Ima svež in prijeten duh, kateri se oprijema tudi stvari, ki se perejo in se jih tudi dolgo drži.

Namakati s pralnim praškom Ženska Hvala
prati s Schichtovim terpentinovim milom.

VSEBINA ZVEZKA 10.

MIRKO KUNČIČ: Ob njeni krsti. — F. K.: Strela. — IVAN ALBREHT: Pod križem. — J. SURGUČEV - A.: Noč. — GOBEC RADOVAN: Slovo. Ing. TERŽAN: Jeruzalemska kapljica in drugo iz Jeruzalema. — * * *: Sodobna Rusija. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Za zabavo in smeh.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—. U. S. Amerika Dolar 1.—, Argentina 2 Pes. V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5./I. — Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cene oglasov po dogovoru. Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača. — Urejuje: Uredniški odbor. — Odgovarja: dr. Janže Novak, Linhartova ulica 20.

Kartoteke in moderno
knjigovodstvo za
zadruge
knjižnice
družbe
vsa podjetja
gospodarske ustanove
itd.

NAJBOLJŠI

v materialu
in
lepih opremah
so edino
GRITZNER

ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa, za dom in
obrt, pletilni švicarski stroj DU-
BIED, pisalni URANIA.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brez-
plačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

Modni kamgarni

Sportni ševijoti
za fine obleke.

Velika izbira,
ugodne cene.

R. Miklauc „Pri Škofu“

Ljubljana

„HAID & NEU“ šivalni stroji.

„Mifa“ prvovrstna nemška kolesa.
Zahtevajte cenike brezplačno! V vsakem
kraju iščemo zastopnike (pripravno kot
postranski zaslužek za kmetske fante).

„Centra“,
Zaloga šivalnih strojev in koles
Ljubljana
Masarykova cesta (Nova palača Vzajemne
zavarovalnice)

Zakaj so najboljše in najcenejše „TIVAR“ OBLEKE

Največja in najmodernejša urejena tovarna sukna v Jugoslaviji je organizirala svoj konfekcijski oddelek „TIVAR“ tako, da pridejo njene obleke direktno v roke kupca — konsumenta za njanjšo tovarniško ceno, kakor razvidite iz naših cen. Po Jugoslaviji smo tako otvorili okrog 300 naših prodajalnih, kjer prodajamo na ta način naše obleke za odrasle in otroke.

Cene smo mogli tako znižati samo zato:

1. KER mi izdelujemo volneno sukno v lastni tovarni.
2. KER izdelujemo obleke iz tega blaga na modernih ameriških strojih iz lastnega blaga v lastni delavnici, ki je urejena tako, da izdelamo na dan več sto oblek. Stroji so tako izpopolnjeni, da se obleka v najkrajšem času izgotovi po najnovejšem kroju.
3. KER mi teh oblek ne prodajamo predprodajalcem in trgovcem, ampak direktno kupcu — konsumentu po naših prodajalnih, v katerih se ne sme nobena obleka prodati dražje, kakor je originalna cena, ki je pritrjena na vsaki obleki.
4. KER mi izdelujemo vse to doma v Jugoslaviji, nam ni treba plačati nobene carine, prevoznine in nobenih provizijskih stroškov

Iz tega razvidite, koliko stroškov smo od oblek odbili, ki jih vi plačujete, če kupujete obleke pri drugih trgovcih. Vi plačate najprej carino, potem različne procente zastopnikov, potem dobiček veletrgovca ter malega trgovca, ki vam blago prodaja, dalje morate plačati delo, ki stane na naših strojih malenkost. Koliko je vsaka obleka pri nas cenejša, lahko izračunate sami, če primerjate naše cene z onimi, ki ste jih plačevali do sedaj za svoje obleke.

Cene „TIVAR“ oblek so sledeče:

Za odrasle vsake velikosti	od Din 240 do 290
Kamgarn obleke razne	Din 490
Kamgarn obleke črne in modre	Din 790
Športne obleke	Din 330
Suknene hlače	od Din 89 naprej
Jahalne hlače, volneni struks	Din 150
Zimski površniki	Din 300 „
Raglani za odrasle	Din 450
Raglani za dečke	Din 390
Obleka za dečke od 3—6 let	Din 110
Obleke za dečke od 7—10 let	Din 130
Obleke za dečke od 11—15 let	Din 200

Naša trgovina v Ljubljani

Ivan Kos, družba z o. z.

Sv. Petra cesta števil. 23 in Celovška cesta števil. 63.

V Kranju: Glavni trg 101.

Našim bralcem!

Vsak mesec je prihajala Gruda med vas z namenom, da vas razvedri in uči, da vam poroča kaj delajo in kako napredujejo naši fantje in dekleta po svojih društvih, da vam svetuje v tem ali onem vprašanju, da budi kmetsko samozavest in širi kmetski pokret, kot temelj napredka kmetско-delavskega sloja ter ž njim države.

Lep namen je imela Gruda in velika je njena naloga. Vprašanje je le, če jo je vršila dobro in uspešno in če jo ne bi lahko vršila bolje?

Ni nam treba mnogo premišljati, da ugotovimo, da bi lahko bila Gruda boljša in da bi tako svoje delo vršila uspešneje in hitreje. Da jo spravimo na odgovarjajočo višino je predvsem potrebno sodelovanje vseh zavednih bralcev.

Toda ostati ne smemo samo pri besedah, ampak sklenimo in preidimo takoj k dejanjem rekoč:

Gruda mora postati še boljša!

Hočemo ji pomagati vsi stem, da ji pridobimo novih naročnikov. Predvsem smo poklicani k temu delu kmetski fantje in dekleta in če zastavimo svoje sile prav in se korajžno lotimo te naloge, jo bomo tudi izvršili. Zavedajmo se tega in s to zavestjo pojdemo na delo. Dva meseca je še pred nami do novega leta in ta čas izrabimo, da pridobimo Grudi novih naročnikov — vsaj enega vsak.

Vsi, ki ste pripravljeni v tem smislu delovati javite svoje naslove upravništvu Grude, da prejmete potrebna navodila in bloke. Naj nihče ne odlašaja in omahuje, ker potrebno je, da delamo vsi in na celi črti, če hočemo doseči tisti uspeh, ki je Grudi potreben.

Tudi tekoče leto nismo držali rok križem in dosegli smo mnogo, a ne še zadosti. Še letos zastavimo skupno vse sile in Gruda bo potem lahko zadovoljna z vami in vi z njo.

One naročnike pa, ki še niso poravnali naročnine prosimo, da to store takoj, da zopet ne pozabijo in stem ne ovirajo „Grude“ pri njenem delu in napredku.

UPRAVNIŠTVO „GRUDE“.

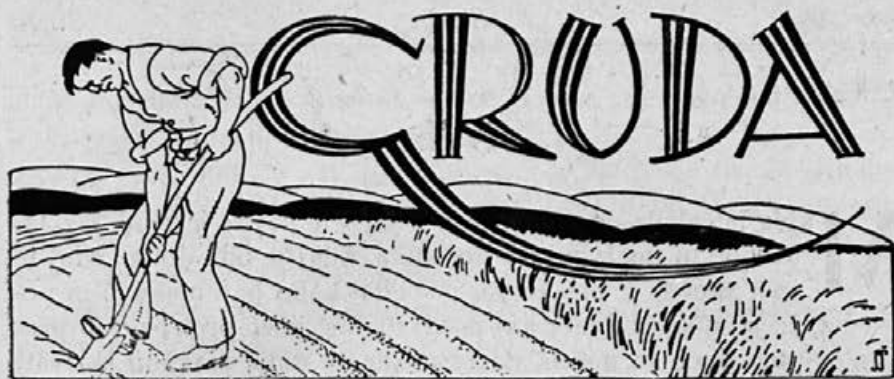

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokračne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

VIII

MESTČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

10

Mirko Kunčič:

Ob njeni krsti.

*Kot zarja mi je ugasnila.
Sred rož zdaj tiho spi;
ne vidi sina svojega,
kako ob njej trpi...*

*Poslednji dala so poljub
mi ustna nema, blede;
oko ljubeče ne smehlja
se več — v onostranstvo gleda.*

*Na prsih trudno sklenjene
so tiste roke bele,
ki zame so do zadnjega
trpele, krvavele.*

*Kdorkoli kruh mi rezal bo
poslej — ves grenek bo.
Tako kot mati zna, ne zna
ljubiti nas nikdo.*

F. K.:

Strela.

(Dalje.)

Majda je čakala odgovora. Vsa v skrbeh, kaj se je zgodilo z Janezom, ni imela nikjer obstanka. Zdaj je bila doma, zdaj je spet skočila k Stuškovim pogledat kako je z materjo in pozvedet, če je mogoče Janez kaj pisal. Preveč je že pretrpela in prejokala v teh dneh in nočeh, da bi mogla še dalje uspešno skrivati svojo žalost in nesrečo. Ne, da bi komu kaj rekla ali potožila, ne, niti najmanj, le nekam preveč vidno žalostna in zaskrbljena je postala. Vse doslej se je delala vedno veselo, šalila se je če je bilo to potrebno in se sploh vedla tako, da bi bilo čisto nemogoče opaziti, da v njeni notranjosti ni vse v redu. Zdaj tega ni zmogla več. V vasi so se jeli spogledovati. Posebno dekleta. Brž so uganile, da ni nekaj v redu. Kaj, ni vedel nihče. Bilo je vse polno ugibanj in lektero dekle je imelo v mislih tudi take stvari s katerimi si ni upalo na daň. Poštarjeva Anica je trdila, da sta se sprla z Janezom, ker se ji je zdelo prečudno, da ji Janez že skoro 14 dni ni nič pisal.

— In ko sta si pisarila skoro vsak dan.

— Da bi se z Janezom sprla? Ne bi rekla. Predobro poznam Majdo. To, da ji toliko časa ne piše se pa tudi meni zdi čudno. Mogoče je zbolel.

— Zbolel. Zakaj pa za domov ni zbolel? Prav včeraj so dobili pismo.

— Ti prav veš, če so ga dobili.

— Kako bi ne vedela. Saj sem ga videla.

— O saj je stara reč, da Anica vsak dan prebrska in prevoha vso pošto.

— Lojzka, nikar ne govori, bi ti lahko škodilo.

Če ne bi prišla mimo Brinovka, bi se čisto gotovo vnel prepir. Tako pa so vse utihnile. Brinovke so se drugače ogibale, to pot bi jim bilo pa kar všeč, če bi hotela z njimi malo popravljati.

— No mati, mati! Vi ki toliko veste in vsako reč tako dobro uganete, — povejte kaj se godi z Majdo, da je vsak dan bolj otožna in čemerna.

— Kaj nimate doma nič dela? Samo opravljale bi.

Brinovki se je mudilo. Ni ji bilo do govoričenja. Kar prešla jih je. Že kakih deset korakov od njih se je obrnila in rekla, da

bi že povedala kaj ona misli, pa da ni vse za otroke. Potem se je hitro odvrnila in šla spet svojo pot.

— Zdaj bom še kar lepo molčala. — Ko pride čas že udarim na zvon. Majde sicer ni sovražila in ji ni privoščila nič hudega, če pa se je spomnila svoje Lene, ji je kar malo odleglo, češ: — bodo vsaj na mojo malo pozabili.

Mračilo se je. Zazvonilo je zdravo Marijo. Dekleta so se raztegnila po domovih.

Marta je spotoma naletela na Majdo, ki je šla spet k Stuškovim.

— No Majda? Kako pa kaj s tabo? Kje se vedno držiš, da te ni nič na izpregled, kaj imaš toliko dela? Pogrešamo te.

— Pogrešate. Res? Potem pa že kaj pridem.

In je hotela oditi.

— In Janez? Ti kaj piše?

— Seveda mi piše.

Majdo je stisnilo pri srcu. — Kaj vedo, da mi nič ne piše? Ali me izkuša ali kaj. — Zardela je. Prav nič ni vedela kaj naj bi govorila. Marta je dobro opazila, da jo je spravila v zadrego in se takoj spomnila Aničinih besed. Trenotek sta obe molčali. Potem se je Majda osvestila.

— Zdaj grem k Janezovim. K Tončki in Mici. Tako sta žalostni. Bojita se za mater. Menda je vsak dan slabša. Zdaj jim je še hlapec pobegnil, tako da sta čisto sami. Je res težko.

— Pozdravljena. Doma bo gotovo polom, že od štirih popoldne sem z doma.

— Pozdravljena.

Marta je bila že precej daleč, ko jo je Majda poklicala in vprašala, če je res, da prodajajo telico. Sama ni vedela zakaj je to storila. Pa je sama prav dobro vedela, da je res, in sploh, saj jo take reči niso prav nič zanimale. Najbrže je to storila iz zadrege, da bi Marta pozabila na prejšnji pogovor.

— Res, res! je zavpila Marta in šla dalje.

Majda je zavila proti Stuškovim. Na dvorišču je obstala. V hiši je bila prižgana že luč. Tesno ji je bilo. Kaj če niso dekleta kaj uganila. Sram jo je bilo. Obrnila se je in hotela iti domov.

— Ne, ne. Le toliko vstopim, da poizvem, če je Janez kaj pisal.

Stuškovka je spala.

Tončka je pripravljala večerjo. Mica se je mudila v hiši in se od tam pogovarjala s Tončko o Janezovem pismu.

— O Majda!

— No, kako je kaj z materjo?

— Spe.

— Spe? Jim je kaj odleglo.

— Nič Majda. Nič. Težko, če bo še kaj z njimi. Da bi bil vsaj Janez kmalu doma!

— Danes nam je pisal. In koliko! Prav na vse se je spomnil. Tako zelo ga skrbi, kako bova gospodarili. Saj ni čudno. Če se ne bo kaj obrnilo, bo v resnici vse konec vzelo.

— Na, beri če hočeš.

Majda je vzela pismo. V hipu je vsega preletela. Najbolj jo je zanimalo, če je njo kaj omenil. Pa niti besede. Še pozdraviti je ni pustil.

Še malo je pogovorila in hitro odšla.

— Kako, da že greš.

— Ostani še malo, saj se ti nikamor ne mudi.

— Moram, moram iti. Doma me že čakajo. Večerja bo. Saj pridem spet. Lahko noč.

— Lahko noč.

Zunaj je Majda obstala.

— Bolan ni. Če je domov lahko pisal, zakaj bi meni ne mogel?

Čimbolj se je prizadevala, da bi mislila o Janezu samo najlepše, tembolj so se ji na drugi strani vsiljevale zle slutnje.

— In če me sedaj pusti? kaj potem? Kaj naj počnem. Pa saj to ni mogoče. To ne sme biti mogoče. Saj Janez ni tak. Vem, da ni. Mogoče se je pismo izgubilo, gotovo se je izgubilo. To se marsikdaj pripeti. Zdaj ne bom več čakala. Še enkrat mu pišem. Še danes. —

Opotekaje se je šla proti domu. Pred domačo hišo je spet obstala. Naslonila se je na ograjo. Saj ni mogla med ljudi! Vsa solzna. Kako bi sedaj pogledala komu v oči? Kako s kom govorila? Najraje bi, da bi že vsi spali. Pa kaj, ura je bila šele sedem. Še povečerjali niso.

Večerja se ji je zdela ta dan neznansko dolga. Komaj so odložili žlice je začela s pospravljanjem. Samo, da bi bila prej gotova, da bi prej lahko odšla v svojo kamro, kjer bi bila sama, čisto sama s seboj. Tako se je morala pretvarjati in zatajevati, da jo je že vse bolelo. Delala se je površno, brez misli, in ko je vse postorila je odšla takoj v kamro.

Zaprta je okno in prižgala luč. Hladno je bilo. Zeblo jo je.

— O, da bi se prehladila in umrla. Prav vseeno bi mi bilo. Saj tako ne more iti več dalje. Janez! Da bi ti vedel kako je tvoji Majdi: Joj kako!

Pripravila se je k pisanju.

— Kaj naj napišem. Ali naj ga oštejem, ker mi ne piše? Ne, ne. Saj mi je gotovo pisal, čisto gotovo.

Bedela je še dolgo v noč. Pisma ni in ni mogla dopisati. Kar je napisala je sproti prečrtavala. Vse se ji je zdelo tako neumno. Trudila se je kolikor je mogla, dokler ni končno vsa utrujena in izčrpana, omahnila in zaspala. (Dalje prih.)

Ivan Albreht:

Pod križem.

*Tepeš me, vem, ker me ljubiš,
a jaz pojem, ker sem tvoj,
in bolest je vdana, sveta
kakor trnjevenec tvoj.*

*Ni trpljenja, ki ga ne bi
vzel iz tvojih svetih rok,
nižje, ko moj dom se sklanja,
globlje čutim te, moj Bog.*

J. Surgučev — A.:

Noč.

Vstajalo je jutro. Hajm je že davno odšel. Ogenj je ostavil v zemlji sivo vzdolbino. Mesto se je prebudilo. Po nasipu je tiho prišel tovorni vlak. Vel je hlad, čeprav je vzhod za opoldne obljubljal toplo solnce. Čutiti je bilo, kako že straži zemljo mraz, jo ošine naglo kakor z bičem in vse, kar je rastlo in cvelo s tolikim naporom in radostjo, — umre, se razprši, razleti v vetru in izgine.

Skozi razredčeno drevje je videl Rastropnij, kako se je prebujala k višini pilepljena Orehovska ulica; kako so gospodarji v kožuhih in brez kučem odpirali oboknice in so gospodinjje s privezanimi rutami, zaspane in rdečelične, hitele s košarami na trg.

S temi predstavami o mrazu, kožuhu in gospodarjih si je Rastropnij pregnal misel, ki ga je silila, da se je nehote smehljajal.

— Spat bi moral iti, si je mislil in posnemaje kuharja Vasa, se je vprašal z gruzijskim prizvokom: A kam pojdeš? Komu črhneš besedico?

V njegovi čuvajnici ljubezen zdaj spi. Tam je Aljoša s svojo mlado, plaho, nezakonito ženo. Komu izmed preganjalcev bi palo v glavo, iskati ga kje na griču, pri cerkvenem čuvaju Rastoropnem? A izba Aljoše, kamor bi predvsem segel ves šum, je prazna. Samo na stojalu visi nedovršena slika, ki predstavlja raj.

— Kam vendar bi šel spat? — je prevdarjal Rastoropnij, tiho si pogodrnjavajoč in smehljaje se dogodkom svojega življenja. — Bi šel pod oboke? Ali k arhijereju? A tam pridejo po maši na panihido. H Konstantini? Čez most? Predaleč. Kdo bi hodil sedem vrst daleč močnik otepat.

In odločil se je iti v zvonik, stopiti v tisti ovinek nad prvim nadstropjem, kreniti v stran k vzdolbini med oknom in stopnicami ter tam zadremati; bolj toplo bo vsaj, a kar je poglavitno — ljudem bo izpred oči.

Šel je. Od zvonika je imel ključ. Odprl je stranske rumenkaste duri z zarjavelo ameriansko ključavnico; zaudaril je vanj duh kakor iz ust. Zrak je bil nasičen z zatohlostjo, z vonjem starega, neometanega in vlažnega kamenja. Tiho, s komolci dotikajoč se sten, se je tupal kvišku.

— Vstopimo!

Šum nepremočnega plašča ob steno. Kakor navadno, se je menjavala sporo popolna tema s koščki svetlobe oblačnega zimskega dne skozi ozka zamrežena okna. Iti ni bilo težko, stopnice so bile nizke in po sredi od hoje oguljene.

Naposled je tukaj, ta vzdolbina, ki jo je imel v mislih Rastoropnij. Sédel je kar se da udobno ter iztegnil noge, in če bi bila še kakšna blazina, bi lahko celo legel. In živa duša ga ne vidi. Pri maši bodo zvonili z istim zvonom, s katerim on naznanja ure, to se pravi, z vrvjo od pritličja do drugega nadstropja. Danes je delavnik, zvonjenje navadno, pevcev ne bo. In do maše je še dolgo.

Jutro je hladno; sprva poplavi vse megla, opominjajoč na plesnjivi zrak, a sodeč po svetli proggi na vzhodnem nebu, bo danes še vzšlo solnce, nebo se razjasni in bo eden tistih čarobnih oktoberskih, pokojnih dni, ko se listje odeva z otožno, purpurno odejo, ko na sinjem nebu visoko nad mestom nepremično visi vzbočen, plastičen oblak, čisto brez obrisov; ko se vznša po zraku kakor natrgan pajčolan lepljiva, svilena pajčevina in se

mavrica iskreče se lovi po drevju, po rožah domov, po klobukih ljudi.

Rastoropnij se je stisnil k steni in je naenkrat začutil, kako zadaj po stopnicah, po isti poti, koder je šel sam, nekdo počasi stopa, drsa z nogami, kakor bi mu bilo težko vzpenjati se navzgor.

Rastoropnij je pomislil: kdo bi vendar to mogel biti? Jutranje maše v cerkvi ne bo, a do osmih, ko bo tiha maša, je še dovolj časa —

— Čudno.

Koraki so se ustavili ravno pri vzdolbini in čez hip je zagledal Rastoropnij pred sabo visokega, sivega starčka z dolgo, belo, polno brado, v halji z zaponkami namesto gumbov.

Še bolj čudno je bilo, da Rastoropnij, ko je zagledal neznanega starca, ni pokazal nikakšnega presenečenja, da se niti ganil ni; samo mirno je čakal, kaj bo.

Neznanec je rekel naglas:

— Zdravstvuj, Rastoropij!

Čuvaj je odgovoril:

— Zdravstvuj!

Neznanec se je majčkeno nasmehnil s sivimi, iskrečimi se očmi in pozvedel z rahlim posmeškom:

— Sediš?

Čuvaj je opazivši posmešek odvrnil:

— Sedim.

Starec mu je sédel nasproti na stopnice, pomel s suhimi, ozeblimi rokami in spet povprašal z isto rahlo ironijo:

— Nimaš kje spati? Si pustil mlada dva v svoj dom v čuvajnico?

Rastoropnij se čudi, odkod oni to ve in od samega začudenja ne more odgovoriti. Vendar se je zdelo, kakor da hoče pričeti daljši razgovor; sedel je k nasprotni steni, bliže k oknu in slabotna jutranja zarja, ki se doslej ni oprostila neke strahotnosti, je osvetljevala lepo polovico njegovega sobrata jasneje nego desno. Nos je imel raven in tenak, roke bele, od oči so se črtale gubice. Videlo se je na prvi pogled, da starec, ne glede na haljo z zaponkami, ni čisto priprostega rodu.

— Zakaj pa ne govoriš? — se je namrdnil in ga priganjal starec. — Se ti zdi nemara čudno, da vem, kako si mlada dva neporočenca spustil v svoje gnezdo, kaj? Jaz, bratec moj, vem še veliko več. Vem tudi, da Mašenka nocoj rodi sina in ga nazove

Gavrila, da je bil spočet med drugo in tretjo uro ponoči, da bo glasbenik, da se bo dve leti bojeval na vojni, ostane živ in dočaka osemindeset let. V mestu si kupi dvonadstropno hišo z balkonom in bo imel za ženo igralko Elviro.

— Dovoli, velecenjeni! — ga je prekinil čuvaj, — da ti povem naravnost, čuditi se ti moram. Ključ od zvonika imam samo jaz; lej ga, tu je. Z našimi čuvaji nimaš nič skupnega... Kdo si tedaj? Kaj naj si mislim o tebi?

— Jaz sem — Bog. Bog Oče, — je odgovoril starec, — in pokazal sem se ti v sanjah kakor nekoč Abrahamu pod hrastom. Si bral?

— Bral.

— No, potem vedi, da zdaj ne bediš, temveč spiš, in da se prepričaš, da sem res Bog, zapodim zdajle meglo in ti naredim noč. Poglej na nebo.

Rastoropnij je dvignil oči in videl temnomodro nebo, kjer so krožile zvezde druga okoli druge in je dolgo sedel kakor zamaknjen.

— No, torej verjameš zdaj, da sem Bog? — je vprašal starec.

— Verjamem, — je odgovoril čuvaj.

— Potem prav, — je prijazno rekel kmet in pokazal z roko na levo. — V tej cerkvi živi moj Sin, ki je za ljudi svojo kri prelil, tukaj pa — sem jaz. Sveti duh pa plava po zraku v podobi golobice.

Tedaj je Rastoropnij vstal in se poklonil starcu prav do zemlje.

— Sédi, — je odgovoril Bog, — že tako te je utrudila noč.

Hipoma se je Rastoropnemu zazdelo, da se je ozrl Bog nanj mrko in užaljeno; in je pomislil pri sebi: Ali ni pogledal name tako mračno in strogo zategadelj, ker nameravam okrasti cerkev, kjer prebiva njegov Sin?

Ni utegnil do konca premisliti svoje misli, ko se je starec ozrl nanj in dejal smehljaje:

— Ne, nikakor ne, Rastoropnij. Zakaj misliš? Nasprotno, prav imaš. Saj nočeš vzeti záse, temveč za druge, za dobro stvar. Kar vzemi si, prosim. Presodi sam, počemu meni ves ta nakit?

Tedaj je Rastoropnij začutil v svojem srcu vzhičenost. Bilo mu je, kakor bi mu lahna sapica z morja zapihljala okrog lic. Vstal je, se drugič globoko poklonil Bogu in izpregovoril:

— Ne priklanjam se to tebi, temveč Tvojemu Sinu, rojenemu iz Tebe.

Bog mu je položil na glavo roko in odvrnil:

— Ko si se že poklonil mojemu Sinu, iz mene rojenemu, se pokloni še v tretje svetemu Duhu, golobici, ki je izšla iz mene.

Rastoropinj se je v tretje priklonil in Bog mu je spet položil na glavo svojo roko. In bila je vsa lahna kakor najrahlješi puh.

— Tak vidiš — je rekel Bog — nič takega ne razume arhijerej, o katerem ti tako pogosti premišljaš. Arhijerej zdaj ravno spi in zdi se mu, da sedi na polju, k njemu pa prihaja žena, ki jo je nekoč ljubil, ko je bil še v seminarju, ona pa v eparhialnem učilišču. Žena mi podaja šopek in pravi: Vzemite, vaša svetlost. Povesti pišete, na pisalni mizi pa nimate cvetlic. On se začudi in pomisli: Zakaj mi pravi ‚vaša svetlost‘, a ne ‚Kiriluška‘ kakor drugače?

Rastoropnij, videč, da je Bog umolknil in se smehlja, je povzel:

— Prav tedaj. On piše povesti in si beli glavo, ne more spati, po noči hodi po sobah in premišljuje. Čemu pa bi se mu ne mogel pokazati ter mu podati jedro stvari, kako in kaj dalje?

Bog je odvrnil:

— Ne maram premodrih ljudi, rad imam ljudi čistih in odkritih src, takšne, kot si ti. Ti imaš rad noč — jaz tudi. Noč se mi je bolj posrečila nego dan in najlepša noč, če hočeš vedeti, je pozemska noč.

— Ali ti ugaja, — je povprašal Rastoropnij čudeč se, kako lahkotno in prijetno se pogovarja z Bogom, — slika, ki jo pravkar dela služabnik Tvoj, umetnik Aleksej? Ti je njegov rajski svet po godu?

— Po godu, — je odgovoril Bog.

— Je podoben resničnemu rajju?

— Z nekaj malega je pravilen.

Čas je bežal. Rastoropnij je bil razburjen, kajti je vedel, da je na tisoče vprašanj, ki jih je treba staviti Bogu, a v glavi se mu je vse mešalo, v ustih mu je bilo suho in jezik se mu je obračal nerodno in počasi.

— Kako pa na drugih zvezdah, ni ljudi? — je vprašal Rastoropnij.

— Ni, — je odgovoril Bog, — ljudje so samo na Zemlji in jaz ljubim Zemljo najbolj od vsega. Rad živim na nji. Kolikokrat sem vendar sedel poleg tebe, ko si pazil na Rajcinovo skladišče. Navadno se vsedeš, prižgeš pipico in jaz sem poleg tebe, ne da bi ti kaj vedel o tem. Veter zapiha in jaz te zakrijem. Mraz pritisne, a jaz te ne dam. Zato ti je bilo zmerom tako veselo. Tako si skupaj

krajšava čas vso noč: kadar zadremlješ, te dreznem s komolcem; zato pa te tudi imajo za najboljšega čuvaja v mestu.

Bog je gledal nanj s prijaznim smehljajem in Rastoropnij je umel, da ga ima Bog rad.

— Ali boš ljudi kmalu sodil?

Bog se je zasmejal:

— No, no, kako zelo se ljudje boje moje sodbe. Pomisli vendar, čemu pa bi jih sodil? Kaj oni malo sodijo sami sebe? Kar poglej naokoli! Ne, ni potrebno soditi jih. Premislil sem si to. Obudim jih enostavno na sodnji dan pa konec!

— A peklo?

— Peklo zrušim. Naberem sil, skličem svoje angelje, premagam peklo in zalijem z vodo vse njegove plamene. Imam že načrt za to.

— Ti so dober, — je rekel Rastoropnij, — čeprav Hajm pravi, da si grozen in maščevalen.

Bog se je mirno nasmejal, ni odgovoril ničesar, po kratkem molku pa je dodal: — Sam zdaj vidiš, kakšen sem. Le povej ljudem... Vidiš, bilo je svetlo, danilo se je že, sam si skozi tole lino videl jutranji svit, a kaj je zdaj? Tema. Zvezde. To sem storil jaz zavoljo tebe, ker ni oboknic na lini in nimaš ničesar, da bi jo zadelal, dneva pa ne ljubiš.

Rastoropnij se je zdajci obveselil. Kakor sama od sebe so se mu rodila v mislih poglavitna vprašanja. Nadaljeval je:

— Kako pa to, da si se mi pokazal šele zdaj, ko grem že v šestinšestdeseto leto? Zakaj se mi nisi pokazal že prej, ko sem bil mlad in sem živel nerodno?

— Kdo je živel nerodno? — je vprašal Bog začudeno; dodal je: — Nikakor ne, ti si dobro živel.

— Ali kmalu umrjem?

— Ne, še boš živel, samo da bo zdaj vsak tvoj dan, kakor ptica, ki odleti na zimo; kakor list, padajoč z debla; kakor kaplja, ki kane iz oblaka... Pokažem ti še eno zvezdo, ki je nisi videl še nikoli. Odkrijem ti purpurno zvezdo z barvastimi plameni, ki se izpreminjajo. Vse leto bo sijala na nebu...

— A zakaj si poslal na zemljo vojno? — je vprašal Rastoropnij. — Ali se ni dalo napraviti tako, da bi se ljudje ne vojskovali, temveč živeli lepo v miru in se ljubili med seboj?

— Poslušaj me, kaj ti porečem na to, — je dejal Bog: — Ustvaril sem ljudi majčkeno nepravilno. V glavi imam načrt, da bi jim dodal še tako kakšnih 700 do 800 let življenja. Potlej bodo bo-

lje lahko objeli ves svet. Premalenkostno je zdaj njih življenje, v tem so vsi njih križi in težave.

— A zakaj nočeš narediti ljudi nesmrtnih?

Bog je zmajal z glavo:

— Ah, vsi vi premišljate o nesmrtnosti, stari in mladi, cesarji in berači, ali če bi videli, kako težko je biti svet in nesmrten! Vam se zdi, da že dolgo živite na zemlji, meni pa je, kakor bi bilo šele pet minut, kar sem ustvaril Zemljo. Pred dvema minutama sem govoril — popotnik — z Abrahamom pot mambrijskim hrastom, a glej, zdajle govorim s tabo. Milijon vaših let je v mojih očeh kakor en sam včerajšnji dan.

— A povej mi, prosim Te, — je govoril Rastoropnij čimdalje bolj smelo, — kako pa je to, da moreš Ti, naš pravoslavni Bog, trpeti poleg sebe tatarskega, kalmijskega ali bramanskega boga?

— Ti si res pravi radovednež svojega časa! — je odvrnil Bog. Rekel je nekaj takega, česar Rastoropnij ni dobro razumel. Posedela sta še hipec in zdajci je rekel Bog:

— Lej, večeri se, čas ti bo iti in pogledati po svojih mladih dveh. Če vzameš tisti dragoceni nakit, daj vsakemu eno tretjino; njim, tatovom in pa tej ženi, ki se je spečala z muzikantom. Le prav razdeli!

— A kaj bo z mano? — je naposled vprašal Rastoropnij.

— Tebe postavijo pred sodišče in te posade v ječo, — je odvrnil Bog. — A tega se nikar ne boj. Jaz pridem k tebi vsak večer.

— Tak ti me ne zapustiš?

— Nisem te zapustil v veselju, ne zapustim te tudi v stiski.

In tedaj je Rastoropnij vstal in se četrtič nizko poklonil Rogu. Začudil se je, kako malo časa je preteklo in je že nastal večer. Hotel je še nekaj reči, a Bog ga je zadržal z roko.

— Tako, — je rekel, — zdaj poglej, pokažem se ti v vsi svoji slavi.

In odločil se je od zemlje, odet ves v svetla oblačila, podobna škofovim, in ko je Rastoropnij odprl oči, je videl, da se že dela večer.

Tiho je šel do prvega nadstropja, pogledal navzdol k svoji čuvajnici. Tam je bilo tiho in pusto.

In zdelo se mi je, ko je šel, kakor bi postal lažji, tako nekako laže je stopal po stopnicah in niti tisto mesto v kolenu ga ni več bolelo.

SLOVO. Gobec Radovan.

De te - linčki že po - ju menj vsrca je hu - do že je tukaj bridki dan, kobom

Tenor solo

Vse po va - si mirno spi mo - je sp - ce le be -

moral v tu - ju stran Vse mirno spi sp - ce

di slednji še obišče kot predno lo - či se od tod. odločno

le bedi slednji še ob - išče kot, predno lo - či se od tod, sled-nji

še o - bišče kot, predno lo - či se od tod. Solo se paravljaja

Ing. Teržan:

Jeruzalemska kapljica in drugo iz Jeruzalema.

Mnogo sem že slišal o Jeruzalemu, toda videl ga še nisem. Zadnjič pa, ko sem obiskal Prlekijo, sem v veseli družbi vinogradnikov zašel tudi preko naših goric v sveto mesto slovenske žlahtne kapljice, v Jeruzalem.

Večina Slovencev desno od Drave, pozna naš Jeruzalem samo po buteljkah. Takšno poznanstvo, ki ga naredi človek v izrednem razpoloženju in razigranih občutkih s predstavnikom Jeruzalema, iskrečega se v čaši, ni pravo. To je sicer sok, ki ga rodi zemlja Jeruzalema — ali zemljo samo, njene lege in karakterja, vonja trte, govornice ter običajev ljudi pri tem ne vidimo. Spoznati ljudi, ki obdelujejo to zemljo in vinsko trto, katera vstvarja iz solčnih žarkov, zemlje, zraka in vode to zlato kapljico, je vse nekaj drugega. Zato se moramo potruditi v tiste kraje osebno.

* * *

Vesela vinska družba pri dolgi mizi na obronku gorice. Rudeče solnce na zatonu zbira zadnje svoje žarke iz nepregledne panske ravnine. Ozračje je prijetno, le naši pogledi so motni. Glasovi živahni, ki se pa od časa do časa zaletujejo. Jezik se zapleta. Nič se ne da narediti proti temu. Vonj po alkoholu se diskretno širi, tako kot nastopajoči mrak. Mizni prt je prenasičen tekočine. Ne more je več držati v sebi, zato jo pušča v kapljicah na zemljo, ki jih strastno vpija. Izgleda, da ima zemlja isto strast za vinsko kapljico, kot tisti, ki sedijo ob mizi. Zdaj pa zdaj se tiste kapljice zbero v mal curek. To pa samo, ako na mizi zavzveni čaša, ki se je nagaljivo izmuznila iz okornih rok in spremenila svoj navpičen položaj v vodoravnega. Vsak tak-le slučaj spremlja smeh in krohot. Tu in tam zardi pod tanko plastjo pudra ženski obraz. Poreden sosed je zašepetal nekaj tiho na uho, končal pa tako, da je slišalo celo omizje: „Krst bo.“ Priteklo je namreč že do nje. Narodni pregovor pravi, da smer curka razlitega vina pomeni podvojitve onega, proti kateremu teče. Ta podvojitve pa je med tem že tudi nastopila. Sosed vidi v svoji sosedi dve. Tak je blagodejni vpliv sedme čaše Jeruzalemca.

Naše omizje se spreminja v konzumno vinsko zadrugo. Gospodje strokovnjaki so namreč v svojih govorih agitirali, naj se osnujejo vinske zadruge za pridelovahje kvalitetnih vin. Ker se pa po-

vsod na svetu v novejšem času razvijajo predvsem z zelo dobrim uspehom konzumne zadruga, je naše omizje, da ne zaostane za inozemstvom, takoj osnovalo konzumno zadrugo. To pa zato, ker je večina navzočih iz vrst dobrih praktikov. Stara pa je stvar, da praktičarji ne marajo veliko za teorijo, ki jo širijo oni iz strokovnih krogov.

* * *

Gučalo* se je tudi. In še kako slavnostni govori so se gučali. O krizi, o malih površinah, ki so sposobne za pridelek kvalitetnih vin, o protialkoholnem gibanju itd. Po vsakem govoru je slušalce prevzela velika žalost in strah. Pomislite, tako malo površino imamo, na kateri se lahko pridela zlata, rujna kapljica! Zatorej, iskristimo priliko, ko smo pri koritu! V znak tolažbe pijemo eks.

Izpiranje čaš Jeruzalemca do dna ima čisto posebne posledice. Človek pozabi na slovar. Govori pa besede, ki se v novejših izdajah literarnega jezika ne nahajajo. Drugi zopet postane dalekoviden in si poišče svojo posteljo takoj zraven klopi pod mizo. Tretji postane žrtev optične prevare in razklada svoje vroče srce „mlademu brhkemu dekletu“, iz druge polovice prejšnjega stoletja. Četrty se naenkrat zaveda, da se v njem krijejo velike sposobnosti, Pašičeve diplomacije. Trinajsta čaša Jeruzalemca je naredila častiljivega starca v močnega konkurenta opernega pevca Šaljapina. Poje pesem: „En starček je živel tam v vinskih gorah...“ bolje kot naš operni pevec Mario Šimenc. Pa tudi če bi bil Mario v naši družbi, mislim, da ta starček boljše poje. Vsaj tako se mi je zdelo.

Ta trenutek je tovariš na drugem koncu mize postal pilot. Z neverjetno brzino je skočil od mize. Zmanjkalo mu je zemlje. Noge so se mu pretvorile na tajinstveni način v krila — in že leti! Skozi zrak in čez plot na gredo marjetic. Drugi so hoteli to prigodbico razložiti, češ, da je rezervoar z bencinom eksplodiral. Zamrmral je skozi škrbaste zobe: „Oh, sveta Jeruzalemska kapljica, jaz te obožujem — slavo bom vekomaj, vekomaj pel.“

* * *

Mnogo je vrst vinskih trt. Vsaka vrsta pa ima za sebe nekaj svojstvenega, po čemur se razlikuje od druge. Zunanji znaki so: izgled trsja, oblika listja, barva in velikost jagod v grozdju. Notranje lastnosti pa so: dobrot, aroma in moč vina. Te lastnosti vina uplivajo zelo različno na živce konsumenta. Dobra in zdrava vina

* Govorilo se je. Prleško narečje.

naredijo veselo družbo, slaba vina povzročajo glavobol in slab želodec. Zato tudi slavijo kraji po dobrih vinih. Takšna vina se vedno dobro plačajo. Četudi so draga, konsumentu ni žal plačati par dinarjev več. Pije raje dobro in manje. „Dobro vino“, se vedno povdarja. Izboljšati pridelek, pridelati najboljša in vrstna vina, produkcijo omejiti na najboljše vrste in lege, to je najnovejša vinska politika. Manj ugodne lege pa izkoristiti za produkcijo lažjih vin za domačo uporabo.

Kakor rudeča nit skozi vsa vinogradniška vprašanja se vleče beseda „šmarnica“. To je trta, ki rodi veliko, zadovoljna je z vsako lego in skoraj vedno rodi. Ali njen pridelek, vino od šmarnice, je za človeško telo strup. Renski rizling, šipon, moslovec, silvanec, rudeči traminec, beli burgundec, rulandec, muškadni silvanec, rumeni muškat, laški rizling, vse to so imena kvalitetnih vin. Šmarnica je pa samo ena in radi njene mnogorodnosti, se je vedno od vinogradnikov jako čislala, kajti z njo so mešali vina od plemenitih vrst. Vinska kriza je posledica prevelikega pridelka slabih vin, ki spodrivajo z nesolidnim početjem glas dobrih. Šmarnica in slična vina pa niso povzročila samo krizo v žepu, ampak tudi krizo, v možganih. „Generacije šmarnice“ se bori z uma svetlim mečem, brez upa zmage za bodočnost.

• • •

Pot med našimi goricami je zelo zanimiva tudi iz gospodarsko-političnega ozira. Vidite lepo obdelane vinograde in lepe zidanice. Pridete bližje, razgovarjajte z viničarji in spoznate, da so vse najlepše lege, kjer raste kvalitetno vino v rokah gospodarjev, ki ne živijo v naši državi. Ti vinogradi so zares vzorni. Škropljeni, pognojeni in lepo čisto obdelani, brez plevla; trte so samo žlahtne. Drugi manjši vinogradi so v primeri s temi slabi in zapuščeni. Tudi lege niso bogve kako prisojne in trsne sorte slabše. Po večini so to mali vinogradi, last naših manjših vinogradnikov.

• • •

Na pragu zidanice sedi mož, sključenih ramen. Mož koščenega obraza. Beli lasje mu pokrivajo glavo. Zamišljen pogled je uprt mimo vinogradov, tja daleč na vzhod, kjer se rodi solnce v jutranji zarji. Okrog njega ležijo knjige, časopisi, letaki o umnem gnojenju, o zatiranju boleznih in škodljivcev na trti. V rokah drži debelo knjigo malega obsega.

„Dobro jutro, očka!“

„Bog daj dobrega, sinko. Pridi bližje in povej mi novice. Ravnokar sem prebral evangelij. Sedaj premišljudem, kako živijo oni tam, od koder prihaja solnce k nam. Oni sicer vina ne poznajo; tudi živinoreje ne. Pijejo mleko od soje. Poskušal sem lansko leto zasaditi sojo, tu poleg zidanice. Slabo je dozorela. Jedel sem jo kot zeleno salato. Bilo je silno dobro. In močnejša hrana kot jajca, meso, mleko, pšenični kruh in drugo, s čemur si tolažimo glad. Soja je res rastlina od Boga. V Mandžuriji in Indiji živi sto in sto milijonov ljudi samo od nje.“

Nisem mogel verjeti svojim ušesom. To govori ta starček, sedeč na pragu zidanice, v naših gorica. Pogledam ga natančneje. Alkohol mu ni začrtal svojega znaka na nosu. Oči so mu bistre in jasne, toda zamrišljene.

„Ne morem in ne morem spati. Od tretje ure zjutraj sedim tu na pragu in čakam solnca na vzhodu. Čitam časopis. Najbolj me zanimajo članki o Gandhiju. V solncu samem bi rad čital novice iz Indije. On — Gandhi hoče narediti svoje neodvisne v pridobivanju soli, jaz pa bi rad našim odprl oči, da vzamemo v svoje roke obdelovanje naših vinogradov, tako kot Indijci pridobivanje soli brez — inozemcev. To je naloga naše nove generacije.“

Vstal je, prijel se z obema rokama za sence, stresel svoje snežno bele lase in stopil solnčnim žarkom naproti.

Sodobna Rusija.

(Konec.)

Takoj po prevratu je bilo seveda premalo komunistov, da bi mogli voditi za sabo in kontrolirati vse javno življenje. Zato so takrat bila nastežaj odprta vrata v stranko. Vstopal je najraznovrstnejši materijal: od zmage opijanjeni delavci; ljudje, ki so že prej s stranko simpatizirali, pa so se bali riskirati; ljudje, ki se prej niso brigali za politiko, pa je vojna in revolucija napravila na nje globok vtis in so postali dovzetni za komunistično propagando. Ni pa manjkalo tudi karjeristov in navadnih lopovov. Celo politični nasprotniki so se znali vtihotapiti, da se skrijejo, ali pa da notri nadaljujejo borbo. Poleg starih, preskušanih pristašev, so imeli torej nebroj ljudi, ki jih je bilo treba šele po svoje vzgojiti, pa tudi sumljivih tipov, ki jim sploh ni bilo zaupati. Vodstvo stranke na razne načine preskuša nove člane, od časa do časa pa

prireja splošno „očistko“ stranke od elementov, ki so k njej „slučajno prispeli“. Za ljudi, ki so se kdaj pregrešili proti revoluciji, ali so se preveč kompromitirali pred „maso“ (t. j. nekomunisti), so takrat hude urice. Tudi vsak nekomunist sme takrat javljati kake narobevrline ima ta ali drugi komunist. Če je obtežilnega materijala zadosti, takega človeka izženejo iz stranke, raztrobijo povesod, kako velik lopov je bil in kako je zlorabil zaupanje, in ga navadno tudi „po službeni liniji“ občutno krcnejo ali pa sploh odslovijo kot „segnilega“ človeka.

Ker so vodilna mesta po vseh panogah javnega življenja zasedena s komunisti, ki povesod dajajo smer delovanju in ga morajo tudi kontrolirati, se zahteva (vsaj teoretično), da bi bil komunist „za glavo večji“ od nekomunista, da si pridobi tudi osebni avtoritet, da ga ne bi ubogali le iz strahu. Pogostoma pa temu ni tako. Celo v komunistični teoriji so „nestrancarji“ večkrat kos komunistom. Še lažje se blamira komunist, ki se mu poveri kako praktično delo, katerega ne pozna. Povesod namreč mora biti komunist glavni, čeprav nima za to potrebne kvalifikacije. Nimajo namreč dovolj svojih strokovnjakov, starim pa ne morejo in nočejo zaupati. Vsled takih razmer se je med komunisti že bila udomačila rečenica „če mi zapove stranka, zaigram na goslih in porodim otroka.“ Resnici na ljubo pa je treba priznati, da se vedno bolj pazi na to, da bi stranka res postala kos svoji nalogi monopolne voditeljice. Vsak komunist se mora neprestano učiti. Časi, ko je bilo za karijero poleg strankarske legitimacije zadosti nekaj grmečega basa, proletarskega izvora in dobre porcije brezobzirne omejenosti, so minuli. Komunisti se vedno bolj razvijajo, saj jim je vse na razpolago, pred njimi so vsa pota odprta, oni so res gospodarji v deželi. Inteligentni „nestrancarji“, zlasti tihi nasprotniki pa so nervozni, bojazljivi, dezorijentirani, skrbi jih bodočnost otrok, hitro se starajo in degradirajo. Le dobri strokovnjaki, katerim se navzlic antikomunističnemu mišljenju ni bati za eksistenco, so še dobro ohranjeni in samozavestni. Sicer pa so tudi njihova leta šteta. Komunistični visokošolski naraščaj jih potiska vedno bolj v ozadje.

Notranja organizacija stranke je strogo centralistična, četudi se vodstvo vseh stopinj voli. Člani celice volijo biro celice, zastopniki celic volijo krajevni odbor in delegate za okrožno konferenco, kjer se zopet voli okrožni odbor in delegati za pokrajinsko konferenco. Na pokr. konferenci volijo pokr. odbor in delegate, ki zastopajo pokr. organizacijo na shodu zastopnikov stranke za vso državo, kjer se voli osrednji odbor. Krog volilcev se torej postopno

znatno zmanjšuje. Prejšnje vodstvo igra odločilno vlogo pri volitvah, obnavlja se vodstvo le v toliko, kolikor je nujno potrebno, da prav funkcionira, da se torej nadomestijo izrabljene, ali nesposobne moči, ali pa da se stranka „očisti“ od kake opozicije. Strankarska disciplina je naravnost železna. Vsak član stranke je strogo podrejen svoji celici in frakciji, vsaka nižja organizacija višji. Vsa važna politična prašanja se rešavajo v „centru“, „krajci“ smejo samo lokalizirati, konkretizirati, izvajati; samostojno rešujejo le čisto krajevne zadeve. Dokler se vprašanje proučava, sme vsak komunist v stranki zastopati svoje osebno mnenje, če le ni v jaynem nasprotju s komunistično teorijo; kadar pa je stranka „izrekla svojo resno besedo“, t. j. sprejela resolucijo o danem vprašanju, mora takoj nehati vsaka diskusija, vsi komunisti pa so strogo obvezani z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago, ščititi in izvrševati sprejeti odlok, svoje lastno mnenje pa, ki ni obveljalo, mora vsakdo z vso odločnostjo pobijati. Kdor tega ne zmore, ni dostojen biti v stranki. Tudi vplivni vodje padajo kot žrtve svoje trmoglavosti. Tako je bil izključen Trocki, pa tudi Buharin, Rikov in Tomski bi šli isto pot, če se ne bi pravočasno skesali in odnehali. Taka je organizacija, ki drži pokoncu vso sedanjo družabno organizacijo v Rusiji, ki dviga, vodi in kontrolira vse tamošnje javno življenje. Kdor ji skuša kljubovati, ga stre njen železni mehanizem.

Delo na vrtu. Naš vrtiček je že precej opustošen. Bujna poletna rast je minila. Paradižniki, kumare, fižol, grah, ki so poleti tako bohotno zeleneli, so z vrta izginili. Kmalu bomo porezali zeljnate glave, ohrovt, karfijole, spravili z vrta v klet zimsko solato in zemlja bo ostala prazna, čakajoča v zimskem odmoru novega pomladnega življenja. Vendar vso zemljo ne bomo pustili neizkoriščeno. V oktobru in začetkom novembra (v lepih dneh) bomo sejali motovilc, zimsko solato, špinačo, zimsko čebulo, sadili šalotko in zimski česen. Dobro bo, če bomo to zimsko setev malo pokrili, da hitreje skali.

Cvetlice, ki so nam vse poletje krasile vrt, so odcvetele ali pa odcvetajo. Prva slana nam bo posmodila naše miljenke dalije, ki so nas razveseljevale ves čas od meseca julija sem. Tedaj bomo izkopale korenine, jih posušile na zraku,

da nam pozimi v shrambi ne bodo gnile, in jih bomo spravile na suh prostor. Istotako pobereimo jeseni čebulice gladijol in jih spravimo. Sobne rastline, ki smo jih čez leto imele na vrtu, spravimo zopet v stanovanje. — Odcvelim enoletnim cveticam pobereimo seme, spravimo vsako vrsto v poseben zavojček in na vsakega zapišemo ime, vrsto in barvo. N. pr. astre, visokostebelne, rdeče. Sedaj je tudi čas, da si naredimo potaknjence raznih vzpenjalok (n. pr. vrtnice vzpenjalke) in drugih lepoticnih grmov.

Zemljo, ki je čez zimo ne bomo rabili, prekopamo in pognojimo s hlevskim gnojem. Omenila sem že v eni prejšnjih številok „Grude“, da povrtnin ne smemo spravljati prezgodaj v kleti. Zimsko solato in zelje pustimo na prostem tako dolgo, dokler se ne nadejamo najhujšega mraza. Zelenjava postane odporna proti mrazu in se dalj časa drži. Tudi ne smemo spravljati povrtnin v dežju, temveč počakajmo suhega vremena. Ohrovt in ohrovtovo brstje lahko brez škode prezimi na prostem. Lansko zimo sem do zgodnje spomladi obirala brstiče na visokih steblih ohrovtovega brstja, ki sem ga vso zimo pustila kar na prostem nezavarovanega.

Mešana sadna mezga (marmelada). 1 kg hrušk in 1 kg jabolk olupimo, izrežemo semenje in zrežemo na kosce, 1 kg sliv olupimo (slive in češplje se dajo lupiti, ako jih oblijemo z vročo vodo) in jim izločimo koščice. Posebej kuhamo 1 kg sladkorja v $\frac{1}{4}$ l vode ter med vrenjem pobiramo pene in nesnago tako dolgo, da se tekočina izčisti. V to tekočino vsujemo najprej hruške in jih napol skuhamo, potem dodamo še jabolka in slive in kuhamo vse skupaj tako dolgo, da se vse sadje razpusti. Še toplo nadevamo v kozarce, ki jih tesno zavežemo s pergamentnim ali steklenim papirjem.

Mano.

Organizacija

Iz Zveze. V zadnji številki Grude smo priobčili okrožnico in pozvali vsa društva, da naj do 15. t. m. nanjo odgovore. Temu pozivu se doslej nekatera društva niso odzvala in jih ponovno prosimo, da to takoj store.

Obenem nanznanjamo našim društvom, da naj se prijavijo, če žele lètos prirediti prikrojevalne tečaje. Nekatera društva so to že storila in prejmejo v kratkem potrebna navodila. Je namreč v interesu vseh društev, da se za tak tečaj zavzemo, saj je prikrojevalni tečaj ena izmed glavnih ugodnosti, ki jo more nuditi naše društvo svojim članicam.

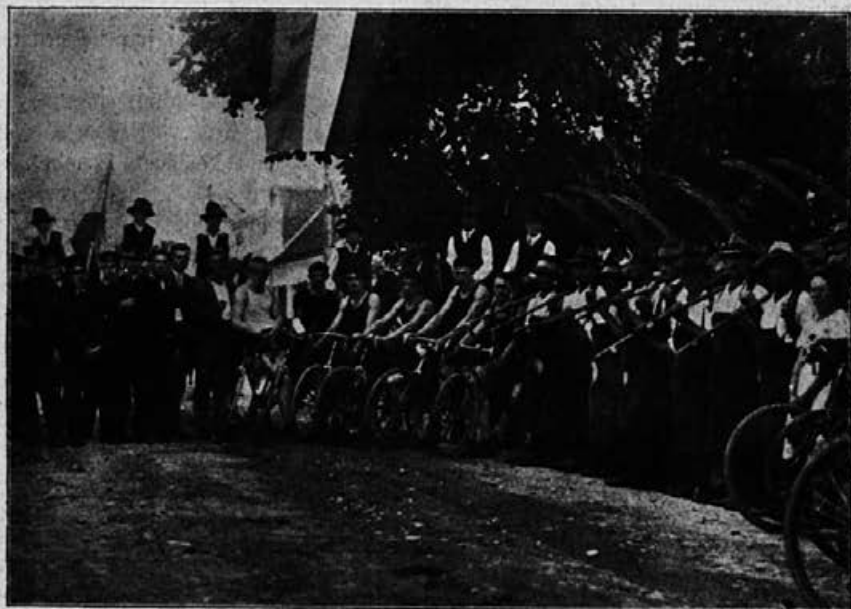
Že sedaj opozarjamo vsa naša društva, da se vrši novembra meseca dan slovenskega agrarizma. Potrebna navodila prejmejo društva pravočasno.

Meseca decembra priredi Zveza večdnevni organizatorični tečaj v Ljubljani. Ker Zveza še nima dovolj gmotnih sredstev, bo število udeležencev omejeno. Na tem tečaju bodo razna organizatorska, zadružna, gospodarska, strokovna in splošna predavanja naših najboljših prosvetnih delavcev. Seveda pa bodo imeli udeleženci priliko ogledati si kulturne institucije (muzej itd.) gospodarske ustanove in druge zanimivosti Ljubljane. Več v prihodnji številki.

Ponovno povdarjamo, da se je že med poletjem izvedla reorganizacija Zveze, tako da bo ista kos vsem nalogam, ki se stavljajo nanjo. Društva naj se v vsakem slučaju obračajo z zaupanjem na Zvezo kot svojo matico, Zveza pa bo vse storila, da nudi svojim članom kar največ. V složnem skupnem delu je naš napredek.

Odbor.

Beričevo. Dne 28. sept. smo prisostvovali pri igri „Stari grehi“, ki jo je vpriporilo društvo kmet. fantov in deklet v Beričevem. Vreme je bilo zelo slabo, zato je bil obisk manjši kot bi bil ob solnčnem vremenu. Posebno iz bližnje Ljubljane bi prišlo gotovo več gledalcev. Fantom in dekletom se pozna, da ni to njih prva igra in da že imajo nekaj skušnje na odru. Sukali so se precej okretno in tudi ženske vloge so tekle precej gladko. Fantom se je malo poznalo, da so se učili svojih vlog ob najhujšem jesenskem delu, ker jim niso šle prav gladko. Vkljub

Udeleženci slavnostne povorke na kmetemskem prazniku v Središču pri Ptuj.

temu pa moramo delavnost našega društva v Beričevem prav pohvaliti in ga postaviti v zgled drugim našim društvom. Pred začetkom igre je mešan zbor prav dobro zapel par pesmic. Pesmi so bile umetne in težke, vendar so se pevci in pevke dobro odrezali. Ob tej priliki bi našim društvom, ki imajo svoje zборе, svetovali naj bolj goje narodne pesmi, ki so lažje in se naši mladini bolj prillegajo. — Opazili smo, da si je društvo nabavilo lep oder in mu k temu čestitamo.

Opazovalci iz Ljubljane.

Ljubljana. Zveza kmet. fantov in deklet je priredila dne 4. t. m. „Praznik jesenske žetve“. Vsa prireditve je bila zamišljena kot slavnost v proslavo kmetkega dela in v počastitev plodnosti naše zemlje-rednice. Prireditve se je vršila v dveh dvorinah hotela Miklič, ki sta bili obe prepleteni z zelenjem od katerega so viseli grozdi, jabolka, kuzuza, krompir in drugi poljski pridelki. Na mizah, kjer so

blesteli napisi: Pri zeleni buči, pri rdeči pesi, pri zeljnati glavi, pri krompirju, pri rdečem grozdju itd. so bile krasne skupine, sestoeče iz dotičnega pridelka. Na zabavnem večeru se je vršil srečolov, šaljiva pošta, licitacija in seveda se je tudi plesalo po mili volji. Udeležba je bila obilna. Za uspeh se moramo zahvaliti v prvi vrsti našim gospem in gospodičnam, ki so prireditve pripravile ter našim somišljenikom: g. Ivanu Sitarju iz Toplic, g. L. Bučarju iz Kostanjevice, gdč. Mariji Blaž iz Tomačevega in g. Černetu iz Šiške, ki so darovali grozdje, krompir in druge pridelke za prireditve. — Živeli!

Dramlje: Želja naših članov in članic je bila, da napravimo izlet. In res se nas je 24. avgusta zbralo 22 fantov in deklet, da jo mahnejo peš med naše sosedo v Vojniku. Dobro razpoloženi smo prispeli tja. Ogledali smo si spomenik padlim vojakom in posvetili nekaj misli žrtvam svetovne vojne.

Naši kosci - tekmovalci iz Središča pri Ptuj.

Glavni cilj našega izleta pa je bil ogled največje drevsnice v naši banovini in krasnih cvetličnih nasadov v Vojniku, last odličnega vrtnarja in drevsničarja g. Vrečarja.

Pričakoval nas je že in okrog ene ure popoldan smo ga na njegovem dvorišču pristrčno pozdravili. Takoj nato nas je povedel v svoje nasade, kjer smo vsi pazljivo sledili njegovemu razkazovanju in razlaganju ter se čudili koliko lepega in koristnega more pričarati iz zemlje roka požrtvovalnega strokovnjaka. Na tihem si je pa vsak želel, da bi si tudi zase ustvaril — vsaj v malem — kaj podobnega. Vsak je že poiskal v duhu prostor na domačem posestvu, kjer bo poskušal svojo srečo. G. Vrečar pa je seveda vse pridno spodbujal in navduševal. Več ur je trajalo predno smo si vse dodobra ogledali, potem pa nas je ljubeznivo povabil

v svoj dom in nas pošteno pogostil. Tudi tu smo potem pridno nadaljevali naše razgovore in seveda nismo pri tem pozabljali prigrizovati in zalivati, da smo morali potem preiti iz razgovorov na petje. Navdušeni od lepih naukov in z zelo zadovoljnimi želodci nismo zapazili kako hitro mineva čas. Treba je bilo iti, da nas ne bi vjela temna noč. Zapeli smo še in se od g. Vrečarja hvaležno poslovili, želeč si zopet skorajšnjega svidenja.

Dne 21. septembra pa je priredilo naše društvo „Vinsko trgategv“, ki je bila od domačinov obiskana prav dobro, tujci pa, ki so nam obljubili obilen obisk, niso mogli priti med nas radi silnega deževja. Kljub temu pa se je prireditvev dobro obnesla pa tudi blagajna se je precej opomogla.

V nadi, da nam bo na naši prihodnji prireditvi vreme bolj naklonjeno, vabimo že sedaj bratska društva, da pridejo takrat gotovo med nas. Pripravljamo se namreč na igro „Mlinar in njegova hči“ in želimo, da se že sedaj pripravite na obisk k nam, v Dramlje.

Podhosta. V nedeljo 5. t. m. se je sestal odbor našega društva v Meniški vasi, kamor sta prišla od Zveze tudi tov. Gerbec in tov. Bradač, da uredimo nekatere notranje zadeve društva.

Ob tej priliki smo posvetili mnogo misli in besed spominu tov. odbornika društva, Antonu Finku iz Obrha, ki je pred kratkim postal žrtev fantovskega pretepa. S solzami v očeh so poročali nekateri tovariši, ki so ga spremili kot delegati z vencem društva na njegovi zadnji poti. Videlo se je, da smo ga imeli vsi radi, kot dobrega delavnega odbornika in tovariša, ter skoro najbolj mirnega fanta v dolini.

Vprašali smo se ali je potrebno, da se ponavljajo med nami ti žalostni slučaji, ki se končujejo tako, da je eden v grobu, drugi pa v ječi. Dvoje je žrtev divjaštva in pretepaštva in dvoje staršev misli z žalostjo na svoje sinove.

Z razumevanjem tega žalostnega dogodka smo se zavzeli vsi zato, da posveti društvo tudi v tej smeri svojo pozornost in da z podvojeno silo deluje za popolno iztrebljenje fantovskih pretepev. Naši prijatelji in neprijatelji, očetje in matere, fantje in dekleta pa naj se zavedajo, da pelje ravno po društvenem življenju in delovanju ona pot, po kateri moremo doseči zboljšanje teh žalostnih razmer. Sklenili smo vsi z navdušenjem, da zgrabimo znova za delo ni ne odnehamo preje, dokler si ne ustvarimo društvenega doma, ki naj potem nudi naši okolici vse ono, kar ji manjka za razvedrilo, izobrazbo, društveno delo in zabavo, da se naši mladini potem ne bo treba zgubljati v pijančevanju in divjaštvu. Računamo na pomoč vseh pravih naših prijateljev, ki naj nas v tej naši nalogi podpirajo. Tovarišu Tonetu pa želimo, da mu je zemljica lahka!

Odbor.

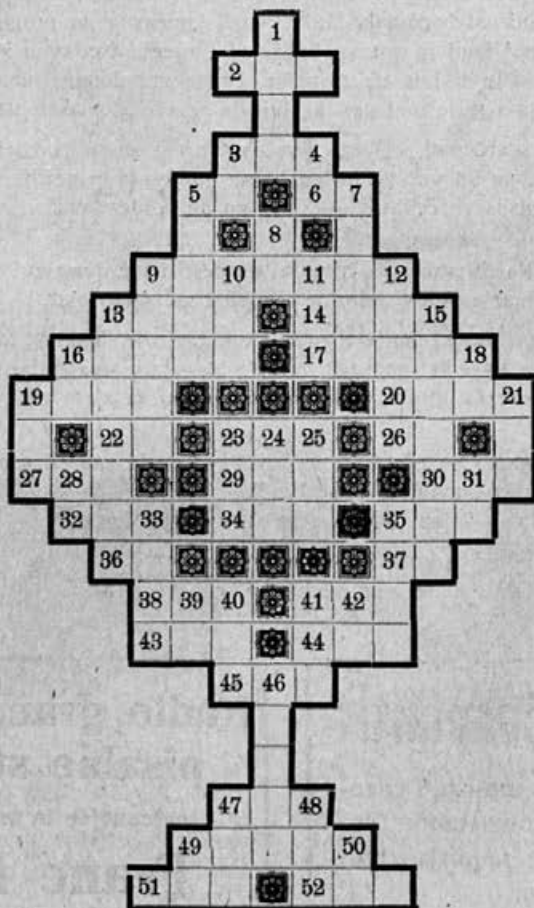
NOVE KNJIGE.

Zbirka konvencij. Centralni sekretariat delavskih zbornic v Beogradu je zbral mednarodne dogovore, ki se nanašajo na delavska vprašanja ter jih izdal v lični in pregledni knjigi pod naslovom „Zbirka konvencija Medjunarodnog Biroa Rada“ (zbirka konvencij mednarodnega delavskega urada). Ta knjiga je zlasti za one, ki se zanimajo za delavsko vprašanje, velikega pomena.

KRIŽANKA.

(Sander Turnšek.)

Besede pomenijo:

Vodoravno: 2. del oblačila, 3. nasprotje noči, 5. trdilnica, 6. pesniška oblika, 9. mesto v Sloveniji, 13. tehtnica, 14. domača žival, 16. igra, 17. godbeni instrument, 19. izprehajališče, 20. barva, 22. „no“, 23. ptica, 26. „oe“, 27. del sobe, 29. žuželka, 30. m. pridevnik, 32. žensko ime, 34. mizarska raba, 35. član družine,

36. ploskovna mera, 37 „ok“, 38. del glave, 41. gozdna žival, 43. del glave, 44. število, 45. žensko ime, 47. zločinec, 49. posoda, 51. sanje, 52. kesanje.

Navpično: 1. domača žival, 3. trdilnica, 4. nikalnica, 5. moško ime, 7. poljski pridelek, 8. kazalni zaimek, 9. moško ime, 10. vodna žival, 11. poljski pridelek, 12. del človeškega telesa, 13. pravoslavni patriarh, 15. visoko v gorovju, 16. kaz. zaimek, 18. nikalnica, 19. število, 21. zemeljska žival, 23. kos lesa, 24. žuželka, 25. ribarsko orodje, 28. samo, 31. os. zaimek, 33. sv. pisemska oseba, 35. ptica, 39. prislov, 40. žuželka, 41. žensko ime, 42. števnik, 46. moško ime, 47. barva glasu, 48. dirka, 49. samo, 50 „ce“.

Dva bahača hvalita svoja konja. Prvi pripoveduje: „Takega konja kot ga imam jaz, ni na svetu. Dirjala sva po cesti ob železniški progi in moj konj je 10 minut vzdržal hitrost brzovlaka, ki je vozil istočasno po progi.“ — „Kaj to“, odgovori drugi, „moj konj je gotovo boljši od tvojega! Nedavno sva pol ure bežala pred nevilhto ki je divjala tik za nama. Prišla sva domov suha, čeprav je za nama lilo kot iz škafa in je moj pes, ki naju je spremljal, moral ves čas plavati.“

Kako bomo varčevali. „Dragi Tonček,“ pravi mati, „odslej bomo morali zelo varčevati, oče ne bo več pil po gostilnah, jaz ne bom več jedla slaščic — a ti, Tonček, kako misliš varčevati?“ — „Jaz pa ne pojdem več v šolo,“ se odreže sinko.

Poštenost. „Kaj bi storil, če bi našel na cesti tisoč dinarjev?“ „Dal bi v časopis oglas: Što dinarjev dobi, kdor je izgubil tisoč dinarjev.“

Vestna. Gospa vsa razburjena prihiti v kuhinjo k služkinji. „Kaj ste vendar storili z zlato ribico, ki je še snoči tako veselo plavala v stekleni posodi na oknu?“ — „Ko sem davi snažila kljuge in ključavnice, sem še zlato ribico oribala s sidlom.“

Prisotnost duha. Orožnik divjemu lovcu, ki ga je zasačil s puško v gozdu: — Kaj delate s puško na tujem posestvu?!

Lovec: — Jaz, — jaz? Hotel sem si vzeti življenje.

Učitelj: Povej mi, kdo je bil Sokrat.

Učenec: Obžalujem, še sam ne vem tega.

Pozor čebelarji!

Kupimo večjo množino prvovrstnega točenega medu. Pošljite vzorec z najnižjo ceno na

JULIJ ZUPAN
LJUBLJANA, Sv. Petra 35

Radio, gramofone, pisalne stroje

najcenejše in najboljše

Franc Bar

Ljubljana, Mestni trg 5

Telefon 2407

Kmetje!

Nudimo obutev nalašč prirejeno za Vas in Vašo družino, ki ne bo žulila ne noge ne žepa.

1645-11
Din. 169.-

Čevlji na spono s polvisokim kožnim podpetnikom in gumiem. Narejene so iz močnega boksa za dnevno uporabo.

0767-03
Din. 169.-

Čevlji za delo iz močne kravine s kruponskimi podplati, ali iz rdečega juhta z gumijevimi podplati. Udobne in trpežne.

3767-22
Din. 199.-

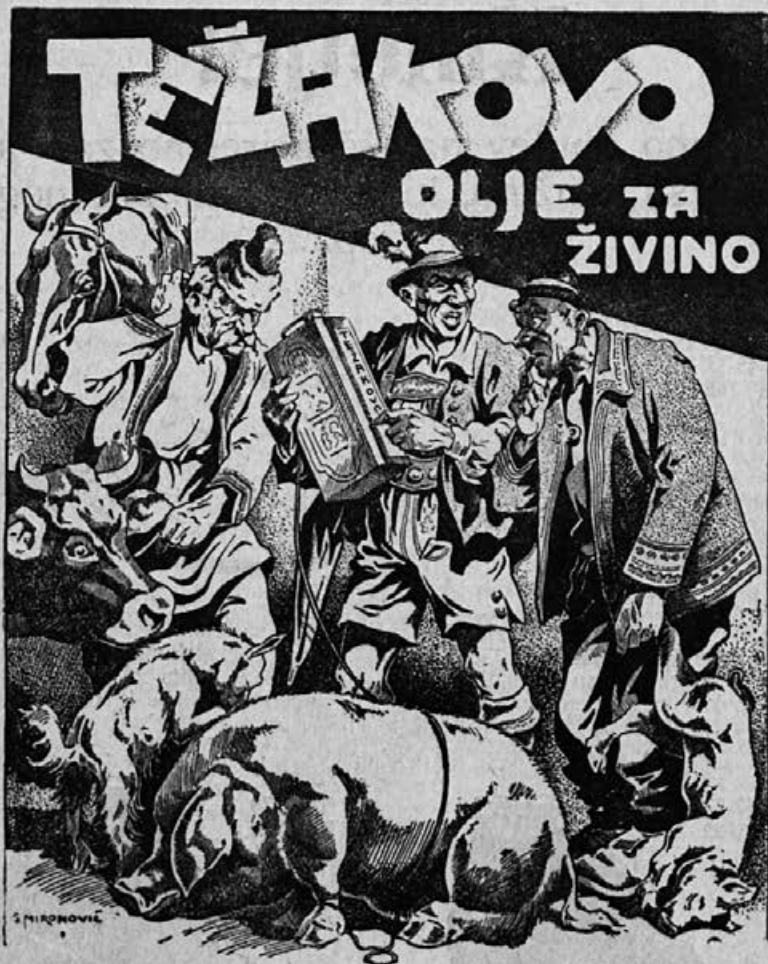
Moški čevlji na vrstico iz črne kravine s klinčastimi kruponskimi podplati. Gumijasta peta, ki je mnogo izdržljivejša nego kožna.

1867-70
Din. 229.-

Za deževno vreme na polju so najboljši gumijasti čevlji, ker jim vremenski uplivi ne škodujejo. Nosijo se na volnenih nogavicah.

Bata

katerega vrednost in korist je opisana v Grudi št. 1. 2. 3. 4. 5.
Prečitajte dotične članke. Dobi se samo pri

M. Težaku, Zagreb **Gundulićeva ulica 13.**

v kanticah od 5 kg in stane ena kantica s poštnim povzetjem
Din 125.— To olje je ne-sporno najuspešnejše sredstvo za krm-
ljenje slabotne in zahirane živine in sicer radi bogate vsebine
na vitaminu A in posebno radi vitamina D, ki ga v nobenem
drugem krmilu ni.

Fantje - bodoči gospodarji!

Čim več bodete imeli iskušenj, tem boljši gospodarji boste. Izberite si po 100² travnika, njive, vinograda, sadnega vrta in obdelujte ga, kot ga o deluje vzorni gospodar. **Ako uporabite apneni dušik in Nitrofoskal Ruše, ki vsebuje vse hranljive snovi: dušik, fosforno kislino, kalij in apno,** torej vse kar rastlina rabi za hrano, svoje življenje in dober plod. Imeli boste veliko veselje, kajti uspeh v dobrem in obilnem pridelku Vam bo vzbudil zaupanje in ugled med domačimi.

Nitrofoskal Ruše in apneni dušik izdeluje Tovrnica za dušik d. d., Ruše pri Mariboru

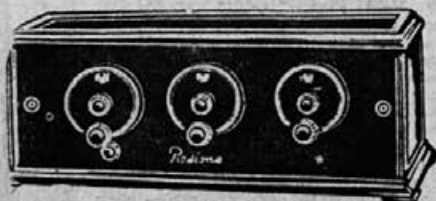
ki raziskuje tudi zemljo in daje navodila za pravilno gnojenje.

**➔ Predavanja, napoved vremena, napoved časa,
petje, godba**

vsak dan v vaši sobi!

**Nabavite si pri nas
dober radijski aparat**

Radio Ljubljana

Ljubljana, Miklošičeva 5. Maribor, Aleksandrova 44.

„EKONOM“

**osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7**

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špec. blago in ostale v to stroko spadajoče, predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne **Ilovac**, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

Pošljite nam takoj Vaš naslov! Dnevno Din 200-300 in še več lahko zaslužite z delom v Vašem domačem kraju. Znamko za odgovor: „Tehna“ družba, Ljubljana, Mestni trg 25/L.

Praden si nabavite pisalni stroj, si ogledajte stroj

TRIUMPH
PISALNI STROJI

Specijalna mehanična delavnica

Barvni trakovi, ogljeni papir, računski stroji i. t. d. vedno v zalogi

LUD. ŽITNIK, — Ljubljana
Kolodvorska ulica 26. — Telefon šte. 34-23

Izšla je

Blasnikova

VELIKA PRATIKA

za navadno leto 1931,
ki ima 365 dni.

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski koledar, ki je bil že od naših pradedov najbolj upoštevan in je še danes najbolj obrajtan.

V „Veliki Pratici“ najdeš vse, kar človek potrebuje vsak dan: Katoliški koledar z nebesnimi, solničnimi, luninimi, vremenskimi in dnevniimi znamenji: — solčne in lunine mrke; — lunine spremembe; — koledar za pravoslavne in protestante; — nošne določbe za goslarstvo; lestvice za kolke, za pobotnice, kupne pogodbe in račune; — konzulate tujih držav v Ljubljani in Zagrebu; — vse sejne na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem, Prekmurju, Medžimurju in v Julijski Benečiji; — pregled o koncu brejosti živine; — tabele hektarov v orah; — popis vseh važnih domačih in tujih dogodkov v preteklem letu; — tabele za računanje obresti; — življenjepise važnih in odločilnih oseb s slikami; — oznanila predmetov, ki jih rabi kmetovalec in žena v hiši. — Cena 5 Din.

„VELIKA PRATIKA“ se dobi v vseh večjih trgovinah in se lahko naroči tudi pisмено pri založniku:

tiskarni J. Blasnik na nasl. d. d.
v Ljubljani.

KLJUČEVA
vseh vrst no
fotografijah
ali risbah
izvzsuje
najsolidnejše

KLJUKARNA ST-DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 15

Varstvena

znamka

„MRAVLJA“

Prima flor nogavic traja en par delj kakor več parov drugih. Pazite na znamko in zahtevajte povsod le ta nogavice znamke „Mravlja“.

LEKARNA

TRNKÓCZY

Ljubljana, Mestni trg št. 4

Telefon 2186.

Pošt. ček. rač. 10755.

Zaloga vseh domačih in tujih zdravilnih sredstev, mineralnih voda, obvezil itd.

Ali ste že?
poravnali naročnino!

Dobro kupite

Nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gube, nože, škarje, vošeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Pred uporabo

Prava tolažba za živčno bolne

je moje ravnokar izišlo pojasnilo! V njem so pojasnjena mnogoletna izkustva o vzrokih, postanku in zdravljenju živčnih bolezni. Ta evangelij zdravja pošljemo vsakemu, kdor ga pismeno zahteva na dolnji naslov. Tisoči zahvalnic dokazujejo nedosežni edini uspeh neumornega znanstvenega raziskovanja za dobrobit trpečega človeštva. Kdor pripada

veliki množici živčno bolnih,

kdor trpi na raztresenosti, teskobi, oslabiljenju spomina, nervoznem glavobolu, omedlevici, motnjah pri prebavi, preveliki občutljivosti, bolečinah v sklepih, splošnih in delnih telesnih slabosti ali drugih nštevilnih pojavih

mora zahtevati mojo knjižico tolažbe!

Kdor je pazljivo prečital, bo prišel do prepričanja, da obstoji enostavna pot do zdravja in življenske radosti.

Ne čakajte nego pišite še
danes na

Ernst Pasternack
Berlin, SO.

Michaelkirchplatz 13.
Abt 472.

Po uporabi

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neom. zav.

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847. — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavi: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po 6%, pri tromesečni odpovedi po 7 1/2%, brez odbitka davka na rento.

Stanje vlog:

Din 30.000.000.-.

Rezervni zaklad:

nad Din 500.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačne poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poročstvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Služajniške ure: Ob delavnikih od 8 - 12 1/2 in od 3 - 4 1/2, te ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8 - 12 1/2 ure.

